

แนวทางการตรวจราชการกระทรวงสาธารณสุข ปี 2563

(ตัวชี้วัดภายใต้ประเด็น ระดับความสำเร็จในการดำเนินการพัฒนาระบบบริการสาธารณสุขสำหรับผู้ต้องขังในเรือนจำ

“ด้านการจัดการอนามัยสิ่งแวดล้อม สุขาภิบาลอาหารและน้ำในเรือนจำ”

1. คำนิยาม:

1.1 การจัดการอนามัยสิ่งแวดล้อมในเรือนจำ หมายถึง การจัดการอนามัยสิ่งแวดล้อมในเรือนจำให้เหมาะสม ตามความต้องการขั้นพื้นฐานของการดำรงชีวิต เพื่อการป้องกันการเกิดโรค และจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการใช้สุขภาพกาย และจิตที่ดีของผู้ต้องขัง ครอบคลุมการจัดการเกี่ยวกับ การสุขาภิบาลที่พักอาศัย และสุขอนามัย การจัดการมูลฝอย การจัดการสิ่งปฏิกูล และน้ำเสีย การควบคุมสัตว์และแมลงพาหะนำโรค

1.2 การจัดการสุขาภิบาลอาหารในเรือนจำ หมายถึง การบริหารจัดการและควบคุมปัจจัยสิ่งแวดล้อมในเรือนจำ รวมทั้ง บุคลากร ที่เกี่ยวข้องกับการเตรียมปรุงประกอบอาหารเพื่อให้อาหารสะอาด ปลอดภัย ปราศจากเชื้อโรค พยาธิ และสารเคมีต่าง ๆ ที่เป็นอันตราย หรืออาจจะเป็นอันตรายต่อการเจริญเติบโตของร่างกาย สุขภาพอนามัย และการดำรงชีวิตของผู้บริโภค

1.3 การจัดการน้ำบริโภคในเรือนจำ หมายถึง การบริหารจัดการให้มีน้ำดื่ม และน้ำใช้ในเรือนจำ ให้มีปริมาณเพียงพอต่อความต้องการ และน้ำมีคุณภาพสะอาด ปลอดภัย ปราศจากเชื้อโรค ไม่มีสารเคมีอันตรายและสิ่งเจือปน ต่าง ๆ ทั้งด้านกายภาพ เคมี และชีวภาพ และต้องได้มาตรฐาน ตามเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพน้ำบริโภค

2. แนวทางการสนับสนุนการจัดการอนามัยสิ่งแวดล้อมและสุขาภิบาลอาหารและน้ำในเรือนจำ (ระดับจังหวัด)

การดำเนินงานยึดหลักการความสอดคล้องและบูรณาการกับการดำเนินการพัฒนาระบบบริการสาธารณสุขสำหรับผู้ต้องขังในเรือนจำ ที่ได้กำหนดไว้แล้ว ดังนี้

- มีผู้รับผิดชอบงานด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมร่วมสนับสนุนการดำเนินงานด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมและสุขาภิบาลอาหารและน้ำ ในเรือนจำ
- สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด มีการประเมินสถานการณ์การจัดการด้านอนามัยสิ่งแวดล้อม สุขาภิบาลอาหารและน้ำ ตามแนวทางที่กรมอนามัยกำหนด ([เอกสารแนบที่ 1](#)) หรือ แนวทางที่เขตสุขภาพกำหนด
- สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง นำข้อมูลสถานการณ์ด้านอนามัยสิ่งแวดล้อม สุขาภิบาลอาหารและน้ำในเรือนจำ มาใช้สนับสนุนการวางแผนเชิงบูรณาการ เพื่อแก้ไขปัญหา หรือพัฒนาการดำเนินงานอนามัยสิ่งแวดล้อม สุขาภิบาลอาหารและน้ำในเรือนจำ ตามบริบทพื้นที่
- มีการติดตามความก้าวหน้าการดำเนินงาน ตามแผนบูรณาการ ร่วมกับเครือข่าย ทั้งในระดับจังหวัด/ระดับเขตสุขภาพ และรายงานความก้าวหน้า ตามรอบระยะเวลาที่เขตสุขภาพกำหนด (ทุก 3 เดือน)

3. ประเด็นมุ่งเน้นการตรวจราชการ (เพิ่มเติม) ด้านการจัดการอนามัยสิ่งแวดล้อม สุขาภิบาลและน้ำในเรือนจำ

เป้าหมาย	มาตรการดำเนินงานในพื้นที่	แนวทางการตรวจติดตาม	ผลลัพธ์ที่ต้องการ
ประเด็นการตรวจราชการที่มุ่งเน้น รอบที่ 1			
1. มีการประเมินสถานการณ์และแผนสนับสนุนการจัดการด้านอนามัยสิ่งแวดล้อม สุขาภิบาลอาหารและน้ำในเรือนจำ	1. มีการประเมินสถานการณ์การจัดการอนามัยสิ่งแวดล้อมในเรือนจำ ตามแนวทางที่กรมอนามัยกำหนด (<i>เอกสารแนบที่ 1</i>) หรือ แนวทางของเขตสุขภาพ กำหนด วิเคราะห์ข้อมูล และรายงานผลด้านต่าง ๆ ดังนี้ 1.1 ด้านอนามัยสิ่งแวดล้อม สุขาภิบาลที่พักอาศัยและสุขอนามัยการจัดการมูลฝอย การจัดการส้วม สิ่งปฏิกูลและน้ำเสีย - การควบคุมสัตว์และแมลงพาหะนำโรค 1.2 ด้านสุขาภิบาลอาหาร สถานที่ปรุง ประกอบ และจำหน่ายอาหาร ตั๋วอาหารและสารปรุงแต่งอาหาร ภาชนะอุปกรณ์ และผู้สัมผัสอาหาร 1.3 ด้านน้ำสะอาด การเก็บกักน้ำดื่ม และการดูแลภาชนะเก็บน้ำ การตรวจสอบคุณภาพน้ำบริโภคและความเพียงพอของน้ำดื่ม-น้ำใช้	1. มีการประเมินสถานการณ์การจัดการอนามัยสิ่งแวดล้อมในเรือนจำ ตามแนวทางที่กรมอนามัยกำหนด (<i>เอกสารแนบที่ 1</i>) หรือ แนวทางของเขตสุขภาพกำหนด การวิเคราะห์ข้อมูล และรายงานผล 2. มีการสนับสนุนความรู้ และ/หรือ คู่มือการดำเนินงานด้านอนามัยสิ่งแวดล้อม สุขาภิบาลอาหาร และน้ำ ให้กับเจ้าหน้าที่ หรือผู้รับผิดชอบงานด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมในเรือนจำ	1. มีรายงานข้อมูลสถานการณ์ฯ ผลการวิเคราะห์และข้อเสนอแนะทางการพัฒนาสำหรับเรือนจำ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 2. มีการจัดกิจกรรมสนับสนุนด้านอนามัยสิ่งแวดล้อม สุขาภิบาลอาหาร และน้ำ ให้กับเรือนจำ/ หรือดำเนินงานร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยสอดคล้องกับสภาพปัญหา และความต้องการตามบริบทพื้นที่
ประเด็นการตรวจราชการที่มุ่งเน้น รอบ 2			
2. มีการติดตามความก้าวหน้าและประเมินสถานการณ์ด้านอนามัยสิ่งแวดล้อม สุขาภิบาลอาหารและน้ำ ภายหลังสนับสนุนการดำเนินงาน ในรอบที่ 1	2. สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด มีการติดตาม สนับสนุนและประเมินความก้าวหน้าการดำเนินงานตามความเหมาะสม/จำเป็น	3. มีการติดตาม สนับสนุนด้านวิชาการและประเมินความก้าวหน้าการดำเนินงานตามแนวทางที่กำหนด ทุก 3 เดือน (พิจารณาจากรายงานการประชุมฯ ภาพถ่ายกิจกรรมที่ดำเนินการ และผลการประเมินภายหลังสนับสนุนการดำเนินงาน ในรอบที่ 1	3. เรือนจำเป้าหมายได้รับการสนับสนุนทางวิชาการด้านการจัดการอนามัยสิ่งแวดล้อม สุขาภิบาลอาหารและน้ำ และมีกระบวนการบูรณาการกับการดำเนินงานภาพรวมของจังหวัดและเขตสุขภาพ

ผู้ประสานงาน

1. นางฉวีรุช อาภาจรัส

นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการพิเศษ
สำนักอนามัยสิ่งแวดล้อม

Tel. 02 590-4261 Mobile 081-5668879
E-mail : a.neeranuch@gmail.com

2. นางจิรพรรณ พรหมลิขิตชัย

ตำแหน่ง/หน่วยงาน
นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการพิเศษ
สำนักสุขาภิบาลอาหารและน้ำ

Tel. 02 590-4174 Mobile 084-677-7555
e-mail : jipapun.p@anamai.mail.go.th

(ร่าง) แนวทางการประเมินการจัดการอนามัยสิ่งแวดล้อมในเรือนจำ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

ชื่อเรือนจำ.....วัน/เดือน/ปี ที่ประเมิน.....
 ประเภทเรือนจำ
 ที่ตั้งเรือนจำเลขที่.....หมู่ที่.....ตำบล.....อำเภอ.....จังหวัด.....
 โทรศัพท์.....โทรสาร.....E-mail.....
 จำนวนผู้ต้องขัง.....คน จำนวนผู้ต้องขังชายคน จำนวนผู้ต้องขังหญิง.....คน

ส่วนที่ 2 การจัดการด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมพื้นฐาน สุขาภิบาลอาหารและน้ำ (4 หมวด 20 ข้อ)

แนวทางการประเมิน	ผลการประเมิน				ข้อเสนอแนะการพัฒนา/ปรับปรุง
	ครั้งที่ 1		ครั้งที่ 2		
	ตามเกณฑ์	ต้องปรับปรุง	ตามเกณฑ์	ต้องปรับปรุง	
หมวดที่ 1 ด้านอนามัยสิ่งแวดล้อม					
1. มีการจัดพื้นที่ใช้สอยเป็นสัดส่วนและเหมาะสม เช่น ห้องพยาบาล พื้นที่สำหรับรับประทานอาหาร/ดื่มน้ำ ห้องส้วม ห้องอาบน้ำ และพื้นที่อื่น ๆ ที่จำเป็นพร้อมจัดให้มีป้ายแสดงไว้					
2. จัดการด้านแสงสว่างให้มีความเข้มแสงเพียงพอและเหมาะสม ต่อการปฏิบัติงานหรือการทำกิจกรรมนั้น ๆ					
3. มีการระบายอากาศภายในอาคาร ที่เพียงพอและเหมาะสม					
4. สภาพห้องขัง เรือนนอน หรือห้องนอน อยู่ในสภาพดีและสะอาด โดยเตียงนอนหรือพื้นที่นอน มีขนาดเหมาะสม และสะอาด					
5. จำนวนผู้ต้องขังต่อจำนวนพื้นที่ของอาคารที่พักอาศัยมีความเหมาะสม ไม่แออัดจนเกินไป					
6. จัดให้มีเครื่องนอนที่สะอาดและเพียงพอ จัดไว้อย่างเป็นระเบียบและทำความสะอาดสม่ำเสมอ ตามความเหมาะสม					
7. จัดให้มีเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่มสำหรับผู้ต้องขังแต่ละคน และมีการซักทำความสะอาดทุกวัน					
8. ห้องส้วม มีจำนวนเพียงพอและสะอาด อยู่ในสภาพใช้งานได้ตลอดเวลา					
9. ห้องอาบน้ำ ภาชนะบรรจุน้ำสำหรับอาบน้ำ มีจำนวนเพียงพอ และมีการทำความสะอาดสม่ำเสมอ					
10. มีการจัดการ หรือ มีระบบบำบัดสิ่งปฏิกูลที่ถูกต้องตามหลักสุขาภิบาล ไม่ส่งกลิ่นเหม็นรบกวน หรือเป็นมลพิษ					

แนวทางการประเมิน	ผลการประเมิน				หมายเหตุ
	ครั้งที่ 1		ครั้งที่ 2		
	ตามเกณฑ์	ต้องปรับปรุง	ตามเกณฑ์	ต้องปรับปรุง	
หมวดที่ 1 ด้านอนามัยสิ่งแวดล้อม (ต่อ)					
11. น้ำเสียได้รับการบำบัดอย่างถูกต้องตามหลักสุขาภิบาลก่อนระบายออกนอกอาคารสถานที่ และมีการดูแลทางระบายน้ำไม่ให้อุดตัน					
12. มีภาชนะบรรจุหรือภาชนะรองรับมูลฝอยที่เหมาะสม (ทำจากวัสดุที่แข็งแรงทำความสะอาดได้ง่าย ไม้รั้วซึม มีฝาปิดมิดชิดป้องกันสัตว์และแมลงพาหะนำโรค และวางอยู่ในจุดที่เหมาะสม) เพียงพอกับปริมาณและประเภทมูลฝอย (มูลฝอยทั่วไป มูลฝอยรีไซเคิล และมูลฝอยติดเชื้อ)					
13. จัดให้มีที่พักรวมมูลฝอย แยกเป็นสัดส่วนเฉพาะสามารถรองรับมูลฝอยได้เพียงพอ และไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อผู้ต้องขังและสร้างความเดือดร้อนรำคาญต่อผู้ชุมชนใกล้เคียง					
14. มีมาตรการป้องกัน ควบคุม สัตว์และแมลงพาหะนำโรค เช่น หนู แมลงวัน แมลงสาบ และยุง เป็นต้น อย่างถูกต้องตามหลักสุขาภิบาล					
หมวดที่ 2 น้ำดื่ม น้ำใช้					
15. จัดให้มีน้ำดื่มที่ได้คุณภาพตามมาตรฐานน้ำดื่มสำหรับให้บริการผู้ต้องขังอย่างเพียงพอ และตั้งอยู่ในบริเวณที่เหมาะสม และมีการล้างทำความสะอาดภาชนะบริการน้ำดื่มเป็นประจำ หรือ มีการสุ่มตรวจคุณภาพน้ำบริโภคและไม่พบการปนเปื้อนของเชื้อโคลิฟอร์มแบคทีเรีย (ใช้ชุดทดสอบการปนเปื้อนเชื้อโคลิฟอร์มแบคทีเรียในน้ำ (อ.11))					
16. จัดให้มีน้ำใช้ที่สะอาด และปริมาณเพียงพอสำหรับใช้ในแต่ละวันหรือมีการสุ่มตรวจปริมาณคลอรีนคงเหลืออิสระในน้ำและมีคลอรีนคงเหลืออิสระในน้ำไม่น้อยกว่า 0.2 มิลลิกรัมต่อลิตร (ใช้ชุดทดสอบคลอรีนคงเหลืออิสระในน้ำ (อ.31))					
หมวดที่ 3 การสุขาภิบาลอาหาร					
17. ได้มาตรฐานการสุขาภิบาลอาหาร ของกรมอนามัย (ใช้แบบตรวจมาตรฐานสุขาภิบาลอาหารสำหรับที่ปรุงประกอบอาหาร ในเรือนจำ)					
18. มีการสุ่มตรวจคุณภาพอาหารและผ่านเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพอาหาร (ใช้ชุดทดสอบการปนเปื้อนเชื้อโคลิฟอร์มแบคทีเรีย ในอาหาร SI-2 (อ.13))					

แนวทางการประเมิน	ผลการประเมิน				ข้อเสนอแนะการพัฒนา/ปรับปรุง
	ครั้งที่ 1		ครั้งที่ 2		
	ตามเกณฑ์	ต้องปรับปรุง	ตามเกณฑ์	ต้องปรับปรุง	
หมวดที่ 4 การบริหารจัดการและส่งเสริมพฤติกรรมอนามัยสิ่งแวดล้อมในเรือนจำ					
19. มีผู้รับผิดชอบการดำเนินงานด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมในเรือนจำ					
20. มีกิจกรรมให้ความรู้เพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรม และ ส่งเสริมสุขอนามัย อย่างสม่ำเสมอ เช่น การล้างมือให้สะอาดก่อนรับประทานอาหารและหลังการขับถ่าย การดูแลรักษาร่างกายให้สะอาด และมีเครื่องใช้ส่วนตัว หรือของใช้เกี่ยวกับการรักษาอนามัย เช่น แปรงสีฟัน ยาสีฟัน หวี สบู่ ผ้าเช็ดตัว เป็นต้น การดูแลรักษาให้สะอาดและอยู่ในสภาพดี โดยเฉพาะสำหรับผู้ต้องขังหญิงที่ตั้งครรภ์ และผู้ต้องขังหญิง					
รวมคะแนน					

การสรุปผลการประเมิน : เกณฑ์แต่ละข้อถือเป็นเกณฑ์ขั้นพื้นฐานและกำหนดให้แต่ละข้อมีคะแนนเท่ากัน

คะแนนรวม 20 ข้อ พัฒนาได้ตามเกณฑ์

คะแนนต่ำกว่า 20 ข้อ ควรพัฒนา/ปรับปรุง

ลงชื่อ(ผู้ประเมิน)

(.....)

ตำแหน่ง.....

หน่วยงาน.....

ลงชื่อ (ผู้ประเมิน)

(.....)

ตำแหน่ง.....

หน่วยงาน.....